

Історія цивілізації знає десятки правових теорій. Найкращі уми людства протягом віків бились над розгадкою феномена права та держави, розкриттям його сутності. Правові теорії минулого – це набуток та завоювання людської культури, намагання наукової думки досягти самої серцевини людських відносин [2].

Такими чином, можемо констатувати, що на сьогодні у теорії держави існує багато концепцій та поглядів щодо особливостей та підстав зародження держави. У свою чергу це пояснюється різними факторами, що сприяли формуванню певної країни у відповідні історичні етапи її розвитку.

Список використаних джерел

1. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
2. Теорія держави і права: елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева. Харків : Одиссей, 2008. 442 с.

*Костюк Жанна Сергіївна,
курсант Навчально-наукового
інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Лазнюк Наталя Василівна,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА УКРАЇНА

21 лютого 2014 р. Верховна Рада проголосувала за повернення до парламентсько-президентської форми правління, яка також діяла у 2006 – 2010 рр. За нею, сформована у парламенті коаліційна більшість призначає та звільняє голову уряду та міністрів.

У той же час, український голова держави зберігає ряд повноважень, які виділяють його серед президентів країн з парламентсько-президентською формою правління. Президент подає до Верховної Ради кандидатури міністрів оборони та закордонних справ, керівників генеральної прокуратури та служби безпеки, має вирішальний вплив на призначення голів обласних та районних адміністрацій, має сильне право вето, може призупиняти дію указів уряду до рішення Конституційного суду тощо.

Конституція визначає, що саме Верховна Рада пропонує президенту кандидатуру прем'єра, яку президент вносить у парламент для призначення. Склад уряду пропонує призначений прем'єр, виходячи з пропозицій, які йому

надали фракції коаліції.

Країна вперше в історії опинилась у ситуації, коли реальним керівником двох розділених Конституцією, окремих і незалежних гілок влади – законодавчої і виконавчої – опинилась одна людина. Президент Володимир Зеленський.

Цілком можливо, що повноваження українського президента є найбільшими серед президентів країн з такою ж формою правління. Формально не будучи частиною виконавчої системи, президент формує щось схоже на паралельну систему органів виконавчої влади. Сильне право вето, для подолання якого необхідні голоси двох третин депутатів, також робить його активним учасником законодавчого процесу й знижує вплив парламенту.

Не дивно, що за наявності підтримки у парламенті, користуючись рядом конституційних інструментів, та символічною вагою народно обраного політичного лідера, президент в Україні відіграє значно важливішу роль, ніж формально передбачає парламентсько-президентський устрій. Однак ситуація, яка де-факто склалась у владі після останніх двох виборів, все менше схожа на парламентсько-президентську республіку, та передбачає велику концентрацію державної влади в руках діючого президента, що робить Україну більш схожою на президентсько-парламентську республіку. Баланс влади в українській політичній системі порушено, що й не дивно, враховуючи першу в історії країни монобільшість. Пропоную розглянути як впливає на форму державного правління України однопартійна більшість, її переваги та недоліки для політичного устрою держави.

На парламентських виборах 2019 р. український народ виявив безпрецедентну єдність, віддавши більшість мандатів партії «Слуга народу». Згідно Конституції: монобільшість має всі повноваження коаліції.

Пряма мова представника «Слуги народу» Дмитра Разумкова: «Оголошую, що зареєстрована депутатська фракція «Слуга народу» налічує 254 народних депутати, що склали більшість народних депутатів від кількісного складу Верховної Ради. Відповідно до Конституції України, вона має права коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді».

Силою монобільшості або коаліції є якраз не широта повноважень, а відсутність обмежень щодо її діяльності. Фактично, вони можуть проголосувати будь-які законопроекти, постанови та поправки, крім змін до Конституції – для цього треба вже 300 голосів.

«Можна ухвалювати позитивні законопроекти, які до цього неможливо було ухвалити через спротив якихось зацікавлених груп впливу. Можна ухвалювати законопроекти, які є непопулярними в суспільстві. Наприклад, ті, які стосуються земельної реформи», – каже політичний експерт Олексій Мінаков.

Наявність монобільшості дала можливість «Слузі народу» розподілити між собою ключові парламентські посади та сформувати уряд. Діяльність партії пов'язана з побудовою ліберальної моделі економіки, ліберальної моделі відносин з відповідними національними особливостями.

«Основна місія – зламати систему і запропонувати нову модель економіки, де держава стає сервісом, пропонує іншу якість наданих послуг, запускає приватні ініціативи в усі сфери, де існує судовий захист будь-якої ініціативи,

куди прийде інвестор і отримає гарантії», – заявив Стефанчук.

Проте однопартійна більшість у Верховній Раді викликала неоднозначні погляди в суспільстві. Одні вважають, що це карт-бланш на зміни, інші – початок узурпації влади, що Україна стає де-факто президентською республікою. І центр прийняття рішень парламентом буде не під куполом Ради, а виключно на Банковій чи на Європейській площі.

Стримувати та контролювати коаліцію в парламенті повинна опозиція. Широке повноваження опозиції мали б урівноважувати вплив більшості у парламенті.

Проте в українській правовій системі немає законодавчих гарантій для опозиції. Чіткі повноваження мали би бути прописані в регламенті, проте під час зміни Конституції у 2014-му році про опозицію не згадали, не надали їй гарантій, які б забезпечили демократичну роботу парламентської системи.

У країнах з розвинутою демократією однопартійну більшість тримають у рамках конституції самостійна судова система, яка захищає громадян від зловживань влади, та опозиція, яка має широкі повноваження у парламенті.

У нас судова система слабка через корупцію і адміністративний тиск влади, а повноваження опозиції не забезпечені на рівні закону. Тому у нас є лише два балансири, які можуть стримувати монопартійну коаліцію. Перший – формальний: відсутність необхідної кількості голосів за зміну для Конституції. Другий – суб'єктивний: особиста відповідальність депутатів при голосуванні за закони, в тому числі, суперечливі.

«Ми повинні також розуміти той факт, що монобільшість не є монолітною і консолідованою, там багато різних груп впливу. Це є в певній мірі запобіжником від ризиків», – зауважує оптимістично налаштований політичний експерт Олексій Мінаков.

Дійсно, узурпація влади – це лише один із можливих результатів тієї політичної ситуації, яка склалася і погляди того чи іншого експерта не гарантують його виникнення. Виходячи із результату роботи новообраних президента та парламенту можна спрогнозувати позитивний наслідок діяння моно більшості.

Разумков: Цей парламент псує втричі менше паперу, але за 50 днів вже ухвалив 69 законів. Менше, ніж за 2 місяці роботи Верховна Рада 9 скликання встигла розглянути 222 законопроекти, з яких 69 вже й ухвалила в остаточній редакції. Про це розповів голова Верховної Ради Дмитро Разумков. Спікер пишається скасуванням депутатської недоторканності та анонсує появу незабаром законопроекту про народовладдя, який, зокрема, передбачає і проведення референдумів.

Відтак Володимир Зеленський взявся за укази і скасував понад півтори сотні документів своїх попередників – штрафи за порушення касової дисципліни, указ про шкільну форму, мінімальний розмір оплати послуг нотаріусів. Як пояснили в Офісі президента, більшість із них скасували з метою дерегуляції бізнесу і через їхню моральну застарілість.

Президент здійснює активну зовнішню політику. Здійснив робочий візит до Брюсселю, відвідав штаб-квартиру НАТО та інституції ЄС. Також президент

відвідав Париж, Берлін, Торонто, а також Анкару і Стамбул, де зустрічався зі світовими лідерами. Висновок цих зустрічей – новий президент продовжує проєвропейський курс країни і відстоює ті ж позиції, що і попередній президент.

Позиція Володимира Зеленського щодо врегулювання конфлікту на Донбасі – зберегти Мінський процес і відновити «нормандський формат». Президент спробував реанімувати Мінські переговори, оновивши українську делегацію. Її знову очолив другий президент України Леонід Кучма.

Президент вирішив заощадити кошти бюджету і замість військового параду організував дійство нового формату – «Ходу гідності». Натомість, курсантам, строковикам і військовим, які захищають територіальну цілісність на сході держави, виплатили премії.

Не можна не зазначити, що лише за нетривалий час перебування на посаді глави держави, президенту вдалося здійснити вдалий обмін полоненими серед яких 23 взятих у полон Росією у Керчинській протоці військових моряків, а також політв'язнів Кремля – громадян України, засуджених Росією. Серед них Олег Сенцов, Олександр Кольченко, Володимир Балух, Роман Сущенко, Микола Карп'юк, Павло Гриб, Едем Бекіров та ін.

Виходячи із вище наведених фактів можу зробити висновок, що концентрація влади, яка поки що відбувається загалом конституційними механізмами, може бути корисною. Саме вона дає країні шанс на швидкі зміни. Разом із великою політичною волею до реформ концентрація влади гарантує динамічне просування в питаннях зміни ситуації.

Також вважаю, що це можливість для нової влади продемонструвати, що у неї немає проблем з прийняттям будь-яких рішень, робить діючого президента авторитетним в очах зовнішнього світу. У тому числі в питаннях війни і миру. Він не тільки символічно представляє владу України, він її – реальне уособлення. Він став головним суб'єктом, здатним ухвалювати і реалізовувати рішення, гарантувати результативну роботу парламенту та уряду.

Тому як висновок можу сказати, що перша в історії країни монобільшість робить позитивний вплив на політичний устрій держави, дає шанс на швидкі та ефективні реформи. Діяльність уряду, парламенту та президента спрямована на впровадження європейських стандартів життя, врегулювання конфлікту на Донбасі шляхом переговорів, підвищення рівня життя населення та реформування всіх галузей економіки, і аж ніяк не схожа на узурпацію влади та встановлення диктаторського режиму. Однопартійна більшість – тимчасовий стан парламентсько-президентської республіки, який надав, на період каденції Володимира Зеленського, президенту можливість великого впливу на законодавчу та виконавчу гілки влади, тимчасово перетворивши її на президентсько-парламентську республіку.

Список використаних джерел

1. Лука Г. Монобільшість: ризики і переваги. <https://enigma.ua/articles/mono-bilshist-riziki-i-perevagi>.
2. Романюк Р. Парламентсько-президентська республіка. <https://www.pravda.com.ua/authors/528dc828b6d62/>

3. Машталлер О. Змішана форма державного правління.
4. Протасова В. Є. Парламентсько-президентська республіка: сутність, особливості, різновиди.
5. Процюк І. В. Поділ державної влади в президентсько-парламентській республіці.

***Костюк Владислав Вікторович,**
курсант Навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Харченко Наталія Петрівна,
старший викладач кафедри
теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОД: АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Важливим і необхідним етапом процесу наукового пізнання є правильний, обґрунтований вибір методології та методів дослідження. Однак у юридичній науці визначення понять «методологія», «методи», а також їх співвідношення один з одним є доволі дискусійними. Оперуючи вищезазначеними поняттями, дослідники не окреслюють різницю між ними та здебільшого застосовують їх як синоніми.

Так, О.Ф. Скакун зазначає, що «метод юриспруденції являє собою засіб юридичного пізнання, створення та організації юридичного знання. За допомогою юридичного методу предмет юриспруденції конкретизується і оформлюється у відповідну юридичну теорію (юридичну науку) як єдину систему знань про державу та право, висловлену в поняттях» [1, с. 5].

В.В. Лазарєв, С.В. Липень визначають методологію як сукупність принципів, прийомів, способів наукової діяльності, що застосовується для отримання істинних, та таких, що відображають об'єктивну реальність знань [2, с. 13].

Водночас авторський колектив російських вчених зазначають, що метод охоплює способи, прийоми, засоби вивчення [3, с. 23].

Цікавим є підхід колективу вітчизняних науковців, згідно з яким «методологія – це наука про методи, складне утворення, що характеризує систему різних методологічних рівнів і методів пізнання предмету. В механізмі юридичного пізнання вона може розглядатися як вихідна категорія, а метод у свою чергу – це вихідна, базова категорія методології, адже вона є не що інше як теорія методів» [4, с. 21].

Здебільшого в вітчизняних наукових колах методологію визначають як